

Datum

2021-03-29

Vår referens

Jeanette Silow

Planeringssekreterare

jeanette.silow@malmo.se

Remiss från arbetsmarknads- och socialnämnden - Plan för kvinnofrid och mot våld i nära relation
MN-2021-1414

Sammanfattning

Miljönämnden har fått Plan för kvinnofrid och mot våld i nära relation 2021 - 2026 för yttrande. Planen är en revidering av nuvarande plan och är en del av stadens samlade trygghetsarbete och arbete med att stärka de mänskliga rättigheterna. Målet är att förhindra att våld uppstår eller upprepas. Planen lyfter vikten och behovet av ett preventivt, förebyggande och samverkande arbete inom staden samt med andra myndigheter och civilsamhället. Det finns en tydlig koppling till nämndens uppdrag genom den trygghets- och myndighetssamverkande tillsyn som sker i Tryggare Malmö samt inom bostadstillsynens arbete. Kopplingar mellan nämndens uppdrag finns främst till två av inriktningsmålen. Miljönämnden lämnade tidigare under hösten 2020 synpunkter i förarbetet av denna revidering, som till största del finns inarbetade i den nu reviderade planen.

Miljönämnden är positiv till den reviderade planen och lämnar synpunkter på planens koppling till nämndens uppdrag, genomförandet, förslag till uppföljning av planen samt behov av kunskapshöjande insatser.

Förslag till beslut

1. Miljönämnden svarar på arbetsmarknads- och socialnämndens remiss enligt förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelsen, daterad 2021-03-29
- Bilaga 1 Fri från våld – en gemensam angelägenhet. Plan för barn- och kvinnofrid och mot våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld, sex mot ersättning och människohandel 2021–2026

Beslutsplanering

Miljönämnden, 2021-04-20

Beslutet skickas till

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Ärendet

Arbetsmarknads- och socialnämnden har översänt förslag till *Fri från våld – en gemensam angelägenhet. Plan för barn- och kvinnofrid och mot våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld, sex mot ersättning och människohandel 2021–2026* till miljönämnden. Svar önskas senast 2021-04-30.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har kommunfullmäktiges uppdrag att samordna och revidera planen. Förslaget till ny plan ansluter till *Nationell strategi för att bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10)*. Planen är en del av Malmös stads samlade trygghetsarbete med utgångspunkt i stadens utmaningar och behov samt i arbetet att stärka de mänskliga rättigheterna. Denna plan beskriver hur våld i nära relation, hedersrelaterat våld, sexuellt våld, sex mot ersättning och människohandel kan förebyggas och motverkas i Malmö. Planen bygger vidare på det arbete som redan sker hos stadens samtliga verksamheter. Den innehåller ansvarsfördelning, fokusområden utifrån stadens behov, identifiering av särskilt utsatta grupper, definitioner, inriktningsmål och förslag till genomförande och uppföljning av planen. Målet är att förhindra att våld uppstår eller upprepas. Staden vill medverka till att trygga barn och ungas uppväxtvillkor samt säkra att de som utsätts för kränkningar och våld får stöd och skydd utifrån sina behov. De bakomliggande orsakerna och riskfaktorerna för våld behöver beaktas och motverkas. Planen syftar till att utmana de idéer om makt och maskulinitet som rättfärdigar våld samt normer som inskränker främst kvinnors och flickors självbestämmande. Planen lyfter vikten och behovet av ett preventivt, förebyggande och samverkande arbete inom staden, med andra myndigheter, föreningar och civilsamhälle.

Nämnder och bolag ombedes särskilt inkomma med synpunkter på:

- Planens inriktningsmål i förhållande till respektive nämnds- och styrelses uppdrag.
- Hur respektive nämnd och styrelse aktivt kan bidra i genomförandet av planen.
- Vilket sätt arbetet kan samordnas och följas upp av arbetsmarknads- och socialnämnden.
- Synpunkter mottages gärna kring disposition och övrigt innehåll.

Bakgrund

Miljöförvaltningen lämnade synpunkter till förarbetet av denna revidering under hösten 2020 (MN-2020-8852). De synpunkter som fördes fram betonade kopplingar mellan planen och nämndens tillsynsområden främst inom den trygghets- och myndighetssamverkande tillsynen inom Tryggare Malmö. Ett antal riskmiljöer lyftes i detta arbete fram där det finns risk för olika former av exploatering, främst vid tillsyn av thaimassagealonger. Förutom tillsynsarbetet betonades även vikten av samverkan och kunskapsutbyte om varandras uppdrag mellan myndigheter för att motverka exploatering och människohandel. Miljöförvaltningens synpunkter kopplades framför allt till målområdet ”Verksamma i staden ska upptäcka våld”. Bedömningen är att de inlämnade synpunkterna i förarbetet till största del finns inarbetade i den nu reviderade planen.

Förvaltningens förslag till yttrande

Miljönämnden är positiv till den nu översända reviderade planen. Revideringen är angelägen utifrån rådande pandemi, då isolering och minskade sociala kontakter innebär en ökad risk att utsättas för våld för flera av de grupper som omfattas av planen. Planen bedöms vara heltäckande, kunskapshöjande och genomtänkt. Ett stort fokus har lagts på barn och unga som särskilt utsatt grupp, vilket ligger väl i linje med att barnkonventionen numera gäller som lag. För barn och unga är det viktigt att förebyggande insatser sker tidigt redan i skolan med ett aktivt

arbete kring värderingar, attityder och normkritiskt tänkande. På sikt kan detta förhindra både potentiella framtida våldsverkare och våldsoffer. Det är viktigt att tidigt bryta och ifrågasätta skadliga maskulinitetsnormer och värderingar samtidigt som respekten för de grundläggande mänskliga rättigheterna kan fortsätta att utvecklas och integreras. Miljönämnden instämmer i bedömningen att det preventiva, förebyggande och samverkande arbetet inom staden, med andra myndigheter samt med föreningar och civilsamhälle är nödvändigt för att uppnå planens målsättning. En förutsättning för att arbetet ska bli framgångsrikt och effektivt är att det finns kunskap och kompetens bland alla stadens verksamheter samt att arbetet följs upp regelbundet.

Miljönämnden vill även framföra följande synpunkter som bör beaktas och arbetas in i planen. Synpunkter lämnas på begärda frågeställningar med tillägg av förslag på kunskapshöjande insatser.

Planens inriktningsmål i förhållande till respektive nämnds- och styrelses uppdrag

Miljönämnden berörs tydligast av inriktningsmålen:

- Staden bedriver ett verkningsfullt våldsförebyggande arbete
- Verksamma i staden ska upptäcka våld

Miljöförvaltningen bedriver ett kontinuerligt tillsynsarbete med ett särskilt fokus på tillsyn kopplat till trygghetsfrågor i offentlig miljö – Tryggare Malmö. Sedan sommaren 2020 är arbetet permanent och en särskild enhet för trygghet och samordnad tillsyn har organiserats. Både Polisen och andra myndigheter har påtalat att kopplingen mellan organiserad brottslighet och förvaltningens tillsynsområde är tydlig. Därför är bedömningen att tillsyn av dessa verksamheter kan leda till ökad trygghet. Tillsynen bedrivs i tätt samarbete med andra myndigheter som till exempel Polisen, räddningstjänsten syd, stadsbyggnadskontoret, Skatteverket med flera. Utvalda tillsynsområden har bland annat varit fastighetsövergripande tillsyn av industrifastigheter, olovliga boenden, samlingslokaler, illegala klubbar, oregistrerade livsmedelsverksamheter, delar av detaljhandeln samt hygieniska behandlingsverksamheter, däribland thaimassagesalonger.

Tydligast koppling till planen och områdena sexuellt våld, sex mot ersättning och människohandel, är miljöförvaltningens tillsyn på thaimassagesalonger. Men det finns även andra miljöer som kan vara av vikt där människohandel tidigare har konstaterats; exempelvis nagelsalonger, fordonstvättar, fordonsverkstäder, restauranger, byggnadsarbetsplatser och livsmedelsgrossister. Det är heller inte ovanligt att miljöförvaltningen påträffar olovligt boende i dessa miljöer och där personer tvingas att leva och vistas i ohälsosamma miljöer. Vad gäller barn som bevittnar eller upplever våld finns det fall där boendet är integrerat i den offentliga verksamheten. På så sätt kommer barnet i kontakt med och bevittnar otillåten och/eller illegal verksamhet som kan omfattas av våld i någon form.

Att arbeta med uppsökande och riktad tillsyn på branscher och riskmiljöer som riskerar att bidra till otrygghet och/eller branscher där det kan finnas risk att människohandel förekommer är ett direkt och verkningfullt sätt att arbeta våldsförebyggande.

Även inom bostadstillsynens uppsökande tillsyn kan miljöförvaltningens inspektörer upptäcka tecken på att våld kan förekomma. Inspektörerna bedriver tillsyn i hemmiljön och har därigenom möjlighet att upptäcka tecken på våld som kan ske i hemmet.

Hur respektive nämnd och styrelse aktivt kan bidra i genomförandet av planen.

Miljönämndens tillsynsverksamhet inom enheten för trygghet- och samordnad tillsyn samt bostadstillsynens uppsökande tillsyn berörs tydligast av inriktningsmålen. Genomförandet av planen kommer att ske genom detta tillsynsarbete.

Enheten för trygghet och samordnad tillsyn har etablerat ett samarbete med arbetsmarknads- och socialförvaltningen (Evonhuset, regionkoordinatorerna mot människohandel syd). Tillsammans har en *Checklista vid misstanke om människohandel* tagits fram. Checklistan består av ett antal indikatorer, framtagna utifrån ILO:s (International Labour Organization) checklista över indikatorer på människohandel. Checklistan ska fungera som ett hjälpmedel vid inspektioner för att kunna upptäcka individer som kan vara utsatta för våld, brott och exploatering vid arbetsplatser.

Checklistan består också av information om vart man ska vända sig vid misstanke om människohandel och information om hur tips kan lämnas till polisen. Evonhuset har i samband med detta utfört en utbildning och workshop för enhetens inspektörer i syfte att utbilda, ge stöd och rådgivning i dessa frågor. Syftet är också att samarbetet och checklistan ska hållas levande med kontinuerliga uppföljningar.

Bostadstillsynsenheten kommer att bidra i genomförandet genom den uppsökande bostadstillsynen. Om inspektörerna upptäcker tecken på våld och/eller misstanke om att barn riskerar att fara illa har förvaltningen en absolut skyldighet att göra en orosanmälan till arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Även i samband med att boende anmäler klagomål i sin boendemiljö kan inspektörerna komma i kontakt med våldsutsatta. Inspektörerna kan i dessa fall informera om de stöd som staden erbjuder om individen själv nämner att hen utsätts eller har utsatts för våld.

Behov av kunskapshöjande insatser inför genomförandet av planen

För att miljönämnden mer effektivt ska kunna genomföra planen inom ramen för vårt uppdrag är det viktigt att medarbetare och chefer är rustade med kunskap och verktyg inom området för att kunna upptäcka och rapportera misstanke om våld. Att ställas inför dessa utmanande situationer utan grundläggande kunskap försvårar genomförandet av planen. Därför föreslår miljönämnden att ASF:

- Genomför en mer riktad presentation av planens innehåll med koppling till nämndens genomförandeplan och uppdrag
- Genomför utbildning kring tecken/indikatorer på våld inför inspektioner i hemmiljö inom bostadstillsynens uppsökande tillsyn
- Ger stöd i form av checklista i likhet med redan framtagna checklistan kring människohandel men som är särskilt fokuserat på tillsyn i hemmiljö
- Ger tydliga kontaktvägar till ASF samt instruktioner hur en orosanmälan genomförs när misstanke finns om att barn utsätts för någon form av våld eller riskerar att fara illa.

I samband med genomförande av ovanstående förslag är det särskilt viktigt att rutiner utformas för att förebygga hot och våld vid tillsyn i hemmiljö. Rutinerna behövs för att finnas som stöd för inspektörerna, när tecken på våld uppmärksammas.

Vid orosanmälan är det viktigt att det tas fram tydliga exempel på situationer när en orosanmälan ska göras. Denna ska göras av rätt orsak och ska inte sammanblandas med miljöbalkens definition av risk för olägenhet för hälsa eller miljö.

Vilket sätt arbetet kan samordnas och följas upp av arbetsmarknads- och socialnämnden (ASF)

Miljönämnden är positiv till att ASF ansvarar för att genomföra uppföljning i dialogform vartannat år samt att de ansvarar för samordningen och rapportering vidare till kommunstyrelsen. Vid dessa uppföljningar/dialogmöten bör samma frågeställningar tas upp som redan följs upp i nämndens delårsrapporter samt årsanalys, vilka omfattar både kvantitativa samt kvalitativa indikatorer.

Planens inriktningsmål kommer således att kunna följas upp genom ordinarie delårsrapportering samt vid årsanalys. Det är viktigt att uppföljning av planen inte sker i ett parallellt spår vid sidan av ordinarie mål- och budgetprocess.

Nämndens trygghets- och samverkande tillsyn i Tryggare Malmö sammanställer även en årlig rapport som innefattar en mer omfattande och kvalitativ beskrivning av årets tillsynsinsatser. Denna rapport kan med fördel vara ett underlag inför kommande dialogmöten i samband med uppföljning av planen.

Barnkonventionen

Barnkonventionen har beaktats vid handläggningen av detta ärende på följande sätt. I planen har särskilt fokus lagts på barn och unga som en särskilt utsatt grupp. Planen lyfter deras behov av preventiva och förebyggande insatser samt behov av stöd och skydd för att förhindra att de utsätts för våld direkt och indirekt samt de allvarliga konsekvenser våld får för barnets fortsatta hälsa och utveckling. Miljönämnden kommer att bidra till genomförandet av planen genom främst tillsynsinsatser som ytterst syftar till barn och ungas rätt till hälsa, liv, säkerhet, skydd och utveckling i enlighet med barnkonventionens artiklar.

Förslaget har utarbetats av Jeanette Silow, Planeringssekreterare.

Samråd har skett med Enhetschef Caroline Tandefeldt, miljöinspektör Mette de la Motte, enheten för trygghet- och samordnad tillsyn, avdelningen för livsmedelskontroll samt Enhetschef Vian Mirza, bostadstillsynsenheten, avdelningen för miljö- och hälsoskydd.

Ansvariga

Rebecka Persson
Miljödirektör